

Regeringens proposition

1984/85:116

om åtgärder mot våldsskildringar i videogram m.m.;

beslutad den 31 januari 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

STEN WICKBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den nuvarande förhandsgranskningen vid offentlig visning av film skall utsträckas till att omfatta också offentlig visning av videogram.

Vidare föreslås vissa ändringar i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag. Bl.a. ökas förutsättningarna för att kunna fälla videogramgrossisterna till ansvar enligt lagen. En möjlighet skall också finnas för detaljister att undgå ansvar enligt lagen om de endast hyr ut videogram på vilka intygats att de överensstämmer med en av biografbyrån godkänd kopia. Vidare skall allmänt åtal enligt lagen få väckas endast efter medgivande av statens biografbyrå.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag¹

dels att 1 och 3-5 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 5 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Filmer och videogram med *när-gångna eller långvariga skildringar av att någon utsätts för rått eller sadistiskt våld* får inte i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas *till allmänheten* genom saluhållning eller annat tillhandahållande eller genom visning, *såvida* spridandet med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt *är uppenbart oförsvarligt*.

Filmer och videogram med *skildringar av sexuellt våld eller tvång eller närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur* får inte i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas genom saluhållning eller annat tillhandahållande eller genom visning, *om inte* spridandet *är försvarligt* med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt.

3 §

Förbudet enligt 1 § avser inte filmer som statens biografbyrå har godkänt för visning vid prövning enligt 3 § 1 mom. förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m. Förbudet gäller inte heller videogram med samma innehåll.

Förbudet enligt 1 § avser inte filmer *och videogram* som statens biografbyrå har godkänt för visning vid prövning enligt 3 § 1 mom. förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m. Förbudet gäller inte heller *filmer och videogram* med samma innehåll *som ett exemplar som har godkänts av statens biografbyrå*.

Förbudet enligt 2 § avser inte filmer som statens biografbyrå har godkänt för visning för någon åldersgrupp av barn under femton år vid prövning enligt nyssnämnda förordning. Förbudet gäller inte heller videogram med samma innehåll.

Förbudet enligt 2 § avser inte filmer *och videogram* som statens biografbyrå har godkänt för visning för någon åldersgrupp av barn under femton år vid prövning enligt nyssnämnda förordning. Förbudet gäller inte heller *filmer och videogram* med samma innehåll *som ett exemplar som har godkänts av statens biografbyrå*.

¹ Lagen omtryckt 1982:563.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Denna lag gäller inte

1. offentliga förevisningar av biografiffilm som avses i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografifföreställningar m. m.,

2. sändningar av televisionsprogram som sker med stöd av 5 § första eller tredje stycket radiolagen (1966:755) eller med stöd av lagen (1978:479) om försöksverksamhet med närradio.

Denna lag gäller inte

1. offentliga förevisningar av biografiffilm eller videogram som avses i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografifföreställningar m. m.,

2. sändningar av televisionsprogram som sker med stöd av 5 § första eller tredje stycket radiolagen (1966:755).

5 §

Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa mot 1 eller 2 §, skall han dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som sprider en film eller ett videogram, som har försetts med intyg om att ett exemplar med samma innehåll har godkänts av statens biografbyrå, skall inte dömas till ansvar för brott mot 1 §. Har i intyget angetts att byrån godkänt filmen eller videogrammet för visning för någon åldersgrupp av barn under femton år, skall han inte heller dömas till ansvar för brott mot 2 §. Vad som har sagts nu gäller dock inte, om intyget var oriktigt och han insett eller bort inse detta.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktiga uppgifter i ett sådant intyg som avses i andra stycket skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

5 a §

Allmänt åtal för brott som avses i 5 § får väckas endast efter medgivande av statens biografbyrå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

2 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m.

dels att 6 § 2 mom. skall upphöra att gälla,

dels att 1 §, 3 § 1 mom., 6 § 3 mom. och 9 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i förordningen skall införas en ny paragraf, 6 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I fråga om offentlig förevisning av biografiffilm (biografföreställning) skall, utöver vad eljest finnes föreskrivet, gälla vad nedan stadgas.

I fråga om offentlig förevisning av biografiffilm (biografföreställning) *och offentlig förevisning av videogram* skall, utöver vad eljest finnes föreskrivet, gälla vad nedan stadgas.

Denna förordning gäller dock inte i fråga om radiosändning eller trådsändning. Med radiosändning och trådsändning avses detsamma som i radiolagen (1966:755).

Vad som i förordningen föreskrivs om biografföreställning skall också gälla offentlig förevisning av videogram. Vad som föreskrivs om film skall, med undantag av bestämmelserna i 6 § 1 mom. andra stycket 2 och 3 samt 3 mom., också gälla videogram.

3 § 1 mom.¹

Biografbyrån må ej godkänna film eller del av film, vars förevisande på grund av det sätt, varpå händelserna skildras, och det sammanhang, vari de förekomma, kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott.

Ej heller må film eller del av film godkännas, om dess förevisande kan anses olämpligt med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt eller kan lända till upplysning om förhållanden, vilkas uppenbarande kan medföra men för försvaret eller eljest för rikets säkerhet.

¹ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

Nuvarande lydelse

Biografbyrån äger även i annat fall *än i första och andra styckena är stadgat* vägra godkänna film eller del av film, om biografbyrån finner förevisandet därav uppenbarligen strida mot allmän lag.

Föreslagen lydelse

Biografbyrån äger även i annat fall vägra godkänna film eller del av film, om biografbyrån finner förevisandet därav uppenbarligen strida mot allmän lag.

6 § 3 mom.

Del, *som uteslutes ur annan film än i 2 mom. sägs, tages, om så kan ske*, i förvar av biografbyrån men återlämnas mot återställande av tillståndsbeviset och den filmen åsatta registreringsnummerstämpeln. Sådant återlämnande må dock ej påfordras, sedan två år förflutit från bevisets utfärdande. Efter nämnda tid må filmdelen förstöras efter biografbyråns beprövande.

Del *som utesluts ur film skall, om så kan ske, tas* i förvar av biografbyrån men återlämnas mot återställande av tillståndsbeviset och den filmen åsatta registreringsnummerstämpeln. Sådant återlämnande må dock ej påfordras sedan två år förflutit från bevisets utfärdande. Efter nämnda tid må filmdelen förstöras efter biografbyråns beprövande.

6 a §

I tillståndsbeviset för ett videogram skall biografbyrån, utöver vad som gäller enligt 6 § 1 mom. andra stycket 1 och 4, ange videogrammets längd och lämna en kortfattad beskrivning av dess innehåll.

Om vissa delar av ett videogram har förbjudits för offentlig förevisning, skall biografbyrån dessutom, med hjälp av tidkod eller på något annat lämpligt sätt, i beviset ange vilka delar som godkänts och vilka som förbjudits. Byrån skall också lämna en särskild beskrivning av innehållet i de förbjudna delarna.

9 §²

Vad i denna förordning är stadgat gäller ej för det fall, att film, *som icke berör försvaret eller eljest rikets säkerhet vidkommande förhållanden*, förevisas i samband med undervisningen vid läroanstalt; ej heller i andra fall då regeringen på ansökan meddelar befrielse från förordningens tillämpning. Angående rätt för biografby-

Vad i denna förordning är stadgat gäller ej för det fall att film förevisas i samband med undervisningen vid läroanstalt och ej heller i andra fall då regeringen på ansökan meddelar befrielse från förordningens tillämpning. Angående rätt för biografbyrån att i särskilda fall meddela tidsbegränsat godkännande för visning av film,

² Senaste lydelse 1979:213.

Nuvarande lydelse

rån att i särskilda fall meddela tidsbegränsat godkännande för visning av film, i vilka fall avgift för granskning inte skall utgå, är särskilt stadgat.

Föreslagen lydelse

i vilka fall avgift för granskning inte skall utgå, är särskilt stadgat.

Denna förordning gäller inte för reklamfilm. Den gäller inte heller förevisningar av film vid varumässor, utställningar eller sportevenemang, om inte själva förevisningen utgör en sådan allmän sammankomst som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-01-17

Närvarande: statsråden Lundkvist, ordförande, Sigurdsen, Hjelm-Wallén, Andersson, Boström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Lagrådsremiss om åtgärder mot våldsskildringar i videogram m. m.

1 Inledning

I juni 1977 bemyndigade regeringen dåvarande chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté för att utreda frågan om en ny yttrandefrihetsgrundlag. Kommittén, som antog namnet yttrandefrihetsutredningen (YFU)¹, avlämnade i augusti 1979 ett delbetänkande (SOU 1979:49) Grundlagsskyddad yttrandefrihet. Detta betänkande blev föremål för en omfattande remissbehandling. Yttrandena finns sammanställda i departementspromemorian (Ds Ju 1980:5) Remissyttrandena över yttrandefrihetsutredningens betänkande (SOU 1979:49) Grundlagsskyddad yttrandefrihet.

YFU avlämnade därefter i januari 1984 betänkandet (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten, som innehåller förslag till en ny yttrandefrihetsgrundlag (YGL). YGL bygger på de bärande principerna i tryckfrihetsförordningen (TF). Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna bör fogas som *bilaga 1* till protokollet i detta ärende. Förslaget bereds f.n. inom justitiedepartementet med sikte på att ett förslag på grundval av utredningens betänkande skall kunna remitteras till lagrådet våren 1986. Avsikten är att ett förslag till grundlagsändringar skall kunna behandlas av riksdagen i anslutning till 1988 års val.

En av de frågor som behandlas i betänkandet är frågan om åtgärder mot våldsskildringar i filmer och videogram. Utredningen föreslår bl.a. att förhandsgranskning av filmer och videogram i fortsättningen skall ske i begränsad utsträckning.

Utredningens förslag har i denna del utsatts för betydande kritik. Vissa remissinstanser anser att förhandsgranskningen bör avskaffas helt och hållet, i varje fall när det gäller visning för vuxna. Ett betydande

¹ Chefredaktören Hans Schöier, ordförande, författaren Anders Ehnmark, informationschefen Anders Ljunggren samt riksdagsledamöterna Bertil Fiskesjö, Lisa Mattson, Olle Svensson, Per Unckel och Lars Hedfors.

antal instanser anser tvärtom att förhandsgranskningen bör utvidgas till att omfatta alla filmer och videogram, oavsett om de visas offentligt eller sprids genom försäljning eller uthyrning. Statsrådet Göransson kommer därför vid ett senare tillfälle att begära regeringens bemyndigande att låta utreda frågor om förhandsgranskning av filmer och videogram.

Jag har tidigare aviserat att jag anser att vissa ändringar i lagstiftningen bör göras redan nu för att man så långt möjligt skall kunna komma till rätta med de olägenheter som är förenade med de nuvarande reglerna om ingripanden mot våldsskildringar i videogram. Det är angeläget att åtgärder så snart som möjligt vidtas för att motverka spridningen av videogram med extrema våldsskildringar.

För att möjliggöra de åsyftade ändringarna har regeringen i prop. 1984/85:83 lagt fram förslag till en ändring i övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring i regeringsformen som gör det möjligt att förhandsgranska videogram som skall visas offentligt. Riksdagen har ännu inte behandlat propositionen.

I samband med att regeringen beslutade den propositionen anmälde jag att jag skulle återkomma till regeringen med förslag till övriga författningsändringar som behöver göras för att förbättra möjligheterna att ingripa mot våldsskildringar i videogram. Jag tar nu upp dessa frågor.

En redogörelse för bakgrund, gällande rätt och utredningens förslag beträffande våldsskildringar i filmer och videogram finns intagen i kapitel 7 i betänkandet. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 20—84).

Jag har i detta ärende särskilt samrått med statsrådet Göransson.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna utgångspunkter

2.1.1 Videoteknikens utveckling

Videobandspelare för praktiskt bruk introducerades i mitten av 1950-talet. Dessa maskiner var stora och dyrbara och användes av rundradioföretag i samband med TV-produktioner.

Videoutrustningar för hemmabruk kom fram i början av 1970-talet. Introduktionen gick dock trögt, något som förklaras med att den tekniska standardiseringen var bristfällig, att speltiderna för kassetterna var korta och att det ännu inte förekom någon uthyrning av inspelade videogram.

Vid 1970-talets slut hade några av dessa förutsättningar förändrats. Bl. a. hade en marknad för uthyrning av inspelade videogram etablerats.

Resultatet blev ett mycket snabbt genombrott för hemvideotekniken. I dag beräknas omkring 550 000 videokassettspelare vara i bruk i Sverige.

Videotekniken har i huvudsak tre användningsområden i de enskilda hushållen. Det troligen vanligaste är bandning av TV-program. Videokassettspelare kan också användas för att göra egna inspelningar. Den användning av videotekniken som har väckt störst uppmärksamhet är dock uthyrningen (mera sällan försäljningen) av videoband som är inspelade, vanligtvis med spelfilm, för uppspelning på videokassettspelare.

Verksamheten med uthyrning av videogram etablerades snabbt under åren kring 1980. Till en början var filmproducenterna ovilliga att släppa till film för videomarknaden och de filmer som kom att spridas på detta sätt var sådana som av olika skäl aldrig hade distribuerats på svenska biografer. Många av dem var av mycket låg kvalitet och många hade ett sådant innehåll att de inte skulle kunna godkännas för offentlig visning i Sverige. Eftersom reglerna om förhandsgranskning i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m. (biografförordningen) endast gäller offentlig visning av biograffilm och då inledningsvis inte heller några andra regler gällde för videouthyrningen, kom verksamheten att i viss mån präglas av möjligheten att till allmänheten sprida filmer av ett slag som tidigare inte varit tillgängliga i Sverige på grund av reglerna om förhandsgranskning.

Omkring år 1980 kom det stora utbudet av sådana videogram — som alltså ofta innehåller skildringar av grovt våld av olika slag — att tilldra sig stor uppmärksamhet. Diskussionerna om videoteknikens utveckling har sedan dess i stor utsträckning kommit att handla om hur videotekniken används för att sprida våldsskildringar och framför allt om hur lätt det är för barn och ungdomar att komma åt videogram med sådant innehåll. Missförhållandena på detta område ledde till att riksdagen antog lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag, den s.k. videovåldslagen, (omtryckt 1982:563).

2.1.2 Videovåldslagen

Enligt 1 § videovåldslagen får filmer och videogram med närgångna eller långvariga skildringar av att någon utsätts för rått eller sadistiskt våld inte i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas till allmänheten genom saluhållning eller annat tillhandahållande eller genom visning. Våld av den typ som beskrivs här brukar i dagligt tal kallas extremvåld. Förbudet gäller dock bara om spridandet med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarligt.

Vidare innehåller lagen i 2 § en särskild bestämmelse till skydd för barn under 15 år. Där föreskrivs det att filmer och videogram med ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger våld eller hot om våld mot människor eller djur inte i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte får lämnas ut till barn under 15 år eller spelas upp

vid särskilt anordnad visning, när något sådant barn är närvarande.

Förbudet enligt 1 § gäller inte filmer som biografbyrån har godkänt enligt biografförordningens bestämmelser om vuxencensur och inte heller videogram med samma innehåll. Förbudet enligt 2 § gäller inte filmer som biografbyrån har godkänt enligt bestämmelserna om barncensur och inte heller videogram med samma innehåll. Undantagna från lagens tillämpningsområde är sådana biograf föreställningar som avses i biograf förordningen och sådana TV-sändningar som sker med stöd av 5 § första eller tredje stycket radiolagen (1966:755) eller med stöd av närradiolagen (1982:459). Straffet för överträdelse av förbuden i 1 och 2 §§ är böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt uppgift från riksåklagaren i augusti 1984 hade då 44 videogram varit föremål för ingripande enligt videovåldslagen. Av dessa hade 4 friats, 23 fällts i samtliga de fall där de varit föremål för ingripande medan 17 hade fällts av vissa domstolar och friats av andra.

2.1.3 Reformbehovet

Mot videovåldslagen har riktats en hel del kritik. Den framställs som ett otillräckligt medel för att stävja det våldsutbud som enligt kritikerna översvämmar marknaden. En av bristerna med lagen har sagts vara att den ger möjlighet att ingripa mot ett videogram först när detta redan finns på marknaden, och då kan det vara för sent att förhindra de skadeverkningar som en våldsskildring kan medföra.

Som en annan nackdel med lagen har man betecknat det förhållandet att det i praktiken är detaljisterna som ställs till ansvar, alltså de som hyr ut videogrammen till allmänheten. Bland uthyrarna finns inte bara innehavare av videobutiker utan också kioskinnehavare, bensinstationsföreståndare m.fl., som ofta varken har möjlighet att undersöka alla videogram som hyrs ut eller förmåga att bedöma var gränsen går för en straffbar framställning. Grossisten däremot ställs i praktiken inte till ansvar trots att det är han som har bäst möjlighet att bedöma innehållet i ett videogram.

En tredje olägenhet som har brukat föras fram i den allmänna debatten är att en fällande dom inte leder till förverkande av alla exemplar av ett videogram som är avsedda för spridning utan endast av de exemplar som har hyrts ut av den dömda. Det finns visserligen en allmän bestämmelse i brottsbalken som för vissa fall skulle ge möjlighet att förverka alla exemplar (36 kap. 3 §), men den är svår att tillämpa med hänsyn till videovåldslagens nuvarande konstruktion. För att ett videogram skall komma bort från marknaden krävs alltså i praktiken ett flertal ingripanden. Som har framgått av den statistik över fällda videogram jag redogjort för händer det också att domstolarna kommer till olika resultat vid sin bedömning av om spridningen av ett visst videogram strider mot 1 § videovåldslagen eller ej.

Man har också brukat peka på att det förhållandet att ingripanden måste göras flera gånger mot ett och samma videogram för att spridningen skall upphöra medför att onödigt stora resurser tas i anspråk. Vid varje ingripande måste polis, åklagare och domstolar göra en egen bedömning av videogrammet. För en tjänsteman med begränsad erfarenhet av videogram kan det ofta vara svårt att avgöra om innehållet i ett videogram är sådant som avses i 1 § videovåldslagen och framför allt att bedöma om spridandet av videogrammet är uppenbart oförsvarligt eller ej.

Som jag tidigare har nämnt förhandsgranskas film som skall visas offentligt enligt biografförordningen. Biografbyrån får inte godkänna en film för visning bl.a. om visningen på grund av det sätt på vilket handlingarna skildras och det sammanhang i vilket de förekommer kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott. Någon motsvarande förhandsgranskning av videogram förekommer inte.

I debatten förs ofta fram att film och videogram borde behandlas på samma sätt. Många anser att också videogrammen borde förhandsgranskas — även de videogram som inte skall visas offentligt utan endast försäljas eller hyras ut — medan andra anser att filmcensuren borde avskaffas, vilket skulle innebära att varken film eller videogram blev föremål för förhandsgranskning.

För egen del vill jag till en början understryka att videotekniken, om den används på rätt sätt, utgör en värdefull tillgång. Den ger oss ett medel att ytterligare variera kulturutbudet och att ge människor ökade möjligheter till avkoppling och förströelse. Den kan också skapa nya möjligheter, bl.a. inom utbildningssektorn. Dessa möjligheter bör vi slå vakt om och fortsätta att utveckla.

Å andra sidan är jag beredd att instämma i att videotekniken i viss utsträckning har kommit att utnyttjas på ett icke önskvärt sätt, framför allt genom att det har blivit så lätt för barn och ungdomar att ta del av videogram med starka våldsinslag. Som jag nämnde tidigare ledde dessa missförhållanden till att videovåldslagen infördes.

Det är också helt klart att videovåldslagen i sin hittillsvarande utformning inte har varit ett tillräckligt effektivt medel för att förhindra spridning av videogram med extrema våldsskildringar. Den främsta bristen är att videovåldslagen ger mycket begränsade möjligheter att ingripa mot grossister och andra leverantörer. I huvudsak är det bara detaljister som i praktiken nås av lagens straffbestämmelser. Detta bidrar i sin tur till andra olägenheter, att onödigt stora resurser läggs ner på brottsutredningar, att ett och samma videogram kan prövas av flera domstolar, att domstolarna kan komma till olika resultat och att en fällande dom inte leder till att alla för spridning avsedda exemplar av ett videogram försvinner från marknaden.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att det är angeläget att åtgärder

vidtas för att avhjälpa de nuvarande olägenheterna. Samtidigt är det viktigt att man inte vidtar åtgärder som i onödan försvårar spridningen av videogram som inte innehåller olämpliga våldsinslag.

Den utredning som skall tillsättas skall bl. a. överväga frågor om obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram som sprids genom uthyrning och försäljning. Jag kommer därför inte att i detta ärende behandla denna fråga.

Det är emellertid angeläget att åtgärder så snart som möjligt vidtas för att motverka spridningen av videogram med extrema våldsskildringar. Jag anser därför att vissa nya regler redan nu bör införas i den gällande lagstiftningen. Dessa regler kan då tillämpas i avvaktan på att utredningen blir klar.

Det är i huvudsak två frågor som jag avser att behandla i det följande. Den ena gäller förhandsgranskning av filmer och videogram som skall visas offentligt. Den andra gäller ansvaret för innehållet i filmer och videogram som sprids på annat sätt, dvs. genom uthyrning eller försäljning.

2.2. Offentlig visning av filmer och videogram

Mitt förslag: Kravet på förhandsgranskning av film som visas offentligt skall t. v. finnas kvar och utsträckas till att omfatta också videogram som visas offentligt. Möjligheten att ingripa mot en film därför att dess förevisande kan anses olämpligt med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt m.m. avskaffas. Reklamfilmer och reklamvideogram undantas från förhandsgranskning. Vidare undantas visningar vid varumässor, utställningar och sportevenemang om visningarna ingår som moment i tillställningarna.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att den nuvarande filmcensuren omvandlas när det gäller offentlig visning för vuxna. Förhandsgranskningen skall finnas kvar men inte längre förenas med någon möjlighet för biografbyrån att förbjuda visning. Biografbyråns uppgift blir att avge ett utlåtande i frågan om en framställning innefattar olaga våldsskildring. Detta skall enligt förslaget vara ett särskilt yttrandefrihetsbrott enligt YGL. Byråns utlåtande skall inte vara bindande för domstolarna vare sig byrån ansett att en framställning innefattar olaga våldsskildring eller inte. Frågan om ett brott har begåtts genom visningen skall i båda fallen kunna prövas i efterhand av domstol i yttrandefrihetsrättslig ordning, vilket innebär att justitiekanslern är åklagare och att rättegångsordningen är densamma som för tryckfrihetsmål. När det gäller offentlig visning för barn behålls den bindande förhandsgransk-

ningen och utsträcks så att den kommer att omfatta barn och ungdom under 18 år. Samma regler som för offentlig visning av film skall gälla för offentlig visning av videogram.

Utredningen föreslår också att möjligheten att av hänsyn till förhållandet till främmande makt m.m. förbjuda offentlig visning av film avskaffas.

Remissinstanserna: Allmän enighet råder om att film och videogram bör jämföras i alla avseenden liksom att förhandsgranskningen för barn bör finnas kvar. Däremot är oenigheten stor i frågan om förhandsgranskning för vuxna skall förekomma och om förhandsgranskningen i så fall skall vara bindande eller rådgivande. Även i frågan om höjning av åldersgränsen för barnfilmcensuren till 18 år är meningarna delade.

Flera remissinstanser, som i och för sig önskar censurens avskaffande, anser att det nuvarande systemet är bättre än det som föreslagits. I frågan om förhandsgranskning över huvud taget skall finnas för vuxna är meningarna delade. De remissinstanser som företräder barn och ungdom, de flesta kvinnoorganisationerna liksom de kyrkliga organisationerna anser att förhandsgranskningen skall finnas kvar och utsträckas till att också omfatta uthyrning och försäljning. Däremot anser film- och videobranschens företrädare, de flesta kulturföreträdarna och flertalet av de juridiska instanserna att tiden nu är mogen att avskaffa filmcensuren för vuxna. Också biografbyrån har den uppfattningen.

Den nya 18-årsgränsen är de flesta remissinstanserna kritiska till. Skolöverstyrelsen, biografbyrån, statens filmgranskningsråd och statens barnfilmnämnd är dock positiva.

Förslaget att det inte längre skall gå att förbjuda offentlig visning av film av hänsyn till rikets förhållande till främmande makt m.m. har kommenterats endast av tre remissinstanser, däribland biografbyrån. De tillstyrker alla förslaget.

Skälen för mitt förslag: Som jag förut har sagt tar jag inte i detta ärende upp frågan huruvida förhandsgranskningen av film skall utvidgas till att omfatta också filmer och videogram som hyrs ut och försäljs. Detta ingår i de uppgifter som utredningen bör överväga. I avvaktan på dess förslag bör nu gällande system med förhandsgranskning endast av sådant som skall visas offentligt finnas kvar. Det finns inte heller någon anledning att nu gå in på frågan om rådgivande förhandsgranskning eller om ändring av åldersgränserna. Även detta är frågor som bör övervägas närmare av utredningen.

Som jag nämnde inledningsvis gäller biografförordningen endast film. Videoväldslagen däremot gäller både filmer och videogram. Jag anser att man redan nu helt bör jämföra filmer och videogram i dessa hänseenden. Det är olämpligt att skilda regler skall gälla för de båda medierna. Det är endast de tekniska förutsättningarna som skiljer dem åt. För åskådaren är de båda uttrycksformerna lika. Redan då förslaget

till videovårdslagen var ute på remiss kritiserades det förhållandet att olika regler skulle komma att gälla för filmer och videogram.

Jag förordar därför att enhetliga regler skall gälla i fråga om förhandsgranskning av filmer och videogram. Bestämmelserna i biografförordningen bör alltså utvidgas till att gälla också videogram. En förutsättning för att detta förslag skall kunna genomföras är som framgått tidigare att riksdagen antar det förslag till grundlagsändring som har lagts fram i prop. 1984/85:83.

F. n. visas inte videogram på biografer i nämnvärd omfattning. Även om utvecklingen på videoområdet sker snabbt, dröjer det förmodligen ytterligare något eller några år innan sådana visningar blir vanliga. Videogrammen visas i stället — förutom i hemmen och i andra slutna kretsar — i sådana miljöer som restauranger, hotell, varuhus och butiker. Visningar förekommer också vid offentliga tillställningar av olika slag och ingår då ofta som led i själva tillställningen.

Vid tillämpningen av biografförordningen anses en filmförevisning offentlig och därmed underkastad kravet på förhandsgranskning endast om den äger rum vid en sådan allmän sammankomst som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster eller en sådan offentlig tillställning som avses i allmänna ordningsstadgan (1956:617). För visningar av videogram bör gälla samma avgränsning av tillämpningsområdet för förordningen som den som nu tillämpas för film. Det innebär bl.a. att många videovisningar i offentliga miljöer inte kommer att omfattas av krav på förhandsgranskning. Som exempel kan nämnas visningar i skyltfönster och på restauranger. Sådana visningar är nämligen i regel varken allmänna sammankomster eller led i offentliga tillställningar. Jag vill här hänvisa till vad som sägs om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar i prop. 1956:143 s. 152 ff och prop. 1976/77:39 s. 6 ff. Jag vill erinra om att visningar av de slag som jag nu har nämnt omfattas av extremvåldsförbudet i videovårdslagen (jfr KU 1980/81:28 s. 39). Om en film eller ett videogram som visas t.ex. i ett skyltfönster innehåller extrema våldsinslag, finns det alltså möjlighet att ingripa med stöd av bestämmelserna i den lagen.

Jag övergår nu till de ytterligare frågor om ändringar i regleringen som bör aktualiseras i detta sammanhang.

YFU har föreslagit att den bestämmelse som ger möjlighet att censurera film av hänsyn till rikets förhållande till främmande makt och till skydd för rikets säkerhet skall avskaffas. Den bestämmelsen synes inte ha blivit tillämpad någon gång sedan 1950-talet. Men den kan i ett känsligt läge komma att väsentligt begränsa utrymmet för den fria dokumentationen och opinionsbildningen. Möjligheten att vid förhandsgranskning av film ta hänsyn till rikets förhållande till främmande makt — som numera helt saknar motsvarighet i fråga om andra uttrycksformer — kan medföra risker för inre påtryckningar och försök till utpress-

ning utifrån. Rikets säkerhet äventyras inte mera av biograffilmer än av framställningar i andra former. Den nuvarande särbehandlingen av filmer är i båda avseendena omotiverad. De remissinstanser som har yttrat sig i denna del, har tillstyrkt YFU:s förslag. Även jag ansluter mig till förslaget att dessa censurgrunder skall avskaffas.

Vid olika tillfällen har önskemål framförts, framför allt från biografbyrån, om att reklamfilm skall undantas från förhandsgranskning. Härvid har man i första hand avsett de korta reklamfilmer som, normalt sammansatta i längre block, brukar inleda filmprogrammet på biograferna. De skäl som har anförts för dessa önskemål är dels att reklamfilmerna har ett sådant innehåll att de så gott som utan undantag blir barntillåtna och att skäl för granskning därför saknas, dels att hanteringen av de ofta stora upplagorna medför problem för biografbyrån.

För egen del kan jag instämma i de skäl som har framförts för att filmer av detta slag undantas från granskningstvång. I den mån det kan tänkas inträffa att reklamfilmer innehåller våldsinslag som inte är godtagbara bör det vara tillräckligt med den möjlighet till ingripanden i efterhand som finns enligt videovåldslagen.

Jag vill påpeka att man till reklamfilm inte bör hänföra s. k. trailers, dvs. korta avsnitt ur andra filmer. Trailers skiljer sig från reklamfilmer därigenom att de huvudsakligen innehåller delar av andra verk som omfattas av krav på förhandsgranskning om de förevisas offentligt.

En särskild typ av reklam utgörs av sådana inspelningar med säljfrämjande innehåll som, oftast i form av videogram, brukar spelas upp i butiker och varuhus, på varumässor och i andra liknande sammanhang. Om visningen av sådana videogram sker vid en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning skulle de, enligt de förslag jag har lagt fram i det föregående, behöva granskas av biografbyrån. Inte heller i detta fall finns det skäl att vänta sig ett innehåll som skulle kunna vålla skadeverkningar hos publiken. Förhandsgranskningen är därför onödig. Även filmer och videogram av detta slag bör därför undantas från kravet på förhandsgranskning.

Jag förordar följaktligen att reklamfilm och reklamvideogram som visas offentligt undantas från kravet på förhandsgranskning.

Visningar av videogram som led i offentliga tillställningar är särskilt vanliga vid sportevenemang, varumässor och särskilt anordnade utställningar. En del av det som visas i sådana sammanhang är reklam och faller alltså utanför kravet på förhandsgranskning redan på grund av det undantag som jag nyss har förordat. När det gäller varumässor och utställningar innehåller emellertid flertalet videogram annat material än reklam, t.ex. information och instruktioner samt lättare underhållning. Utbudet av sådana videogram kan enligt uppgift från företrädare för videobranchen väntas öka kraftigt under de närmaste åren. Redan i dag är utbudet så stort att avsevärda problem skulle uppstå, såväl för biograf-

byrån som för den som vill visa videogrammen, om krav på förhandsgranskning infördes. I fråga om vissa videogram som visas vid sportevenemang tillkommer problemet med att tiden mellan inspelning och uppspelning är så kort att biografbyrån inte hinner företa någon granskning. Jag avser bl.a. sådana inspelningar som görs av målen i en fotbollsmatch och som spelas upp under ett uppehåll i själva matchen.

Gemensamt för videogram som visas vid varumässor, utställningar eller sportevenemang är att de i allmänhet har ett sådant innehåll att de inte kan väntas vålla skadeverkningar hos publiken. Något skäl att föreskriva krav på förhandsgranskning finns alltså inte heller i detta fall.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört förordar jag att visningar av filmer och videogram, som ingår som moment i varumässor, utställningar eller sportevenemang, undantas från kravet på förhandsgranskning. Jag vill även i detta sammanhang påpeka att ingripanden vid behov kan ske med stöd av videovåldslagen.

Däremot anser jag det inte befogat att låta undantaget gälla vid sådana visningar vid varumässor o.d. som omfattas av lagen om allmänna sammankomster. Om t.ex. en vanlig spelfilm visas i en särskild lokal i samband med en varumässa är det naturligt att samma regler skall gälla som om filmen hade visats i en biograflokal. Det skulle annars bli alltför lätt att kringgå bestämmelserna om förhandsgranskning.

Jag är inte heller beredd att föreslå en generell regel om att alla visningar som ingår i offentliga tillställningar skall undantas från kravet på förhandsgranskning. Vid vissa tillställningar, t.ex. på diskotek, förekommer det visningar av videogram med påtagliga våldsinslag. Det har framförts farhågor för att sådana visningar kommer att få ökad utbredning och att våldet i utbudet kommer att bli allt råare. I varje fall finns det enligt min mening inte skäl att undanta visningar av detta slag från kravet på förhandsgranskning.

2.3 Annan spridning av filmer och videogram

Som jag förut har nämnt tar jag inte i detta sammanhang upp frågan om förhandsgranskning av filmer och videogram som sprids genom uthyrning eller försäljning. Den frågan får övervägas av utredningen.

Jag skall här behandla några andra frågor med syfte att förbättra möjligheterna att ingripa mot sådana videogram som innehåller våldsskildringar och som sprids genom uthyrning eller försäljning. Det gäller dels frågan vilka slags våldsskildringar som skall omfattas av spridningsförbudet i videovåldslagen, dels utformningen av ansvarsreglerna i lagen.

2.3.1 Omfattningen av spridningsförbudet

Mitt förslag: Bestämmelsen om vilka filmer och videogram som inte får spridas enligt 1 § videovåldslagen skärps så att den kommer i närmare överensstämmelse med biografbyråns praxis i fråga om förbud mot offentlig visning. Skildringar av sexuellt våld eller tvång kriminaliseras i ökad utsträckning. Bestämmelsen utvidgas till att omfatta också skildringar av våld mot djur och våld som inte har någon människa som direkt eller indirekt upphov. Vidare formuleras bestämmelsen om, så att förbud mot extremvåld blir huvudregeln och undantag kommer att gälla, om spridandet är försvarligt med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt.

Utredningens förslag: Överensstämmer i stort med mitt förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna är positiva till utformningen av bestämmelsen. Biografbyrån har särskilt påpekat att, om bestämmelserna skall anpassas till biografbyråns praxis, "sexuellt våld" bör kompletteras med "sexuellt tvång". Vissa grupper anser att pornografiska skildringar bör kriminaliseras i större utsträckning än nu. Vidare riktar vissa remissinstanser kritik mot utformningen av försvarlighetsrekvisitet.

Skälen för mitt förslag: Förbudet i 1 § videovåldslagen gäller filmer och videogram med närgångna eller långvariga skildringar av att någon utsätts för rått eller sadistiskt våld. I paragrafen förbjuds alltså en viss typ av våldsskildringar. Videovåldslagen skiljer sig i detta avseende från biografförordningen, som tar sikte inte i första hand på innehållet i vissa skildringar utan på de effekter som skildringarna kan framkalla på åskådaren. Vid utformningen av videovåldslagen har man emellertid knutit an till biografförordningen när det gäller beskrivningen av vad som är förbjudet. Förarbetena till videovåldslagen (KU 1980/81:28 s. 36 f.) tyder på att man med beskrivningen har sökt anknyta till biografbyråns praxis vid tillämpningen av biografförordningen.

Liksom utredningen anser jag att man bör underlätta att göra straffbarheten enligt videovåldslagen beroende av den enskilda framställningens faktiska eller befarade effekter på åskådaren. Bedömningen av huruvida en viss upptagning av rörliga bilder har eller kan ha skadliga verkningar på åskådaren är mycket vanskelig att göra.

Jag anser alltså att bestämmelsen i 1 § videovåldslagen alltså bör vara utformad så, att den tar sikte på en viss typ av våldsskildringar, inte på effekterna på åskådaren. Jag anser emellertid också att det är en fördel om beskrivningen av vilka slags skildringar som är förbjudna knyter an till biografbyråns praxis vid tillämpningen av biografförordningen.

Enligt biografförordningen skall biografbyrån vägra godkänna en film, om visandet av den på grund av det sätt som händelserna skildras på och det sammanhang som de förekommer i kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott. Biografbyråns praxis har beskrivits i filmcensurutredningens betänkande (SOU 1969:14) Filmen, censur och ansvar. Av beskrivningen framgår att det stora flertalet ingripanden mot filmer görs i syfte att eliminera grov brutalitet, destruktivitet, råhet och sadism. Bildkategorier som ofta föranleder förbud eller klippning är sålunda t.ex. långvariga råa slagsmål med inslag av grymhet och blodsutgjutelse, detaljerade eller utdragna skildringar av grymhet mot människor eller djur, olika former av tortyr, närgångna skildringar av avrättningar eller avancerade skräckscener med dödshot, mord, dråp eller självmord. När det gäller sexuella förhållanden ingriper man mot skildringar som innefattar sadism eller tvång. — Denna beskrivning av praxis torde i huvudsak fortfarande vara giltig (se SOU 1979:49 s. 38).

Åtminstone i ett par avseenden är biografbyråns praxis vid tillämpning av biografförordningen strängare än vad som gäller enligt 1 § videovårdslagen. Biografbyrån ingriper sålunda mot allt sexuellt våld och inte bara mot närgångna eller långvariga skildringar av sådant våld. En annan skillnad i förhållande till biografbyråns praxis är att 1 § videovårdslagen inte omfattar våld mot djur och inte heller våld som inte har någon människa som direkt eller indirekt upphov (se KU 1980/81:28 s. 39).

I likhet med utredningen anser jag att förbudet i 1 § videovårdslagen bör skärpas så att det kommer i närmare överensstämmelse med biografbyråns praxis. Sålunda bör kravet på att skildringarna skall vara "närgångna eller långvariga" utgå när det är fråga om sexuellt våld. Dessutom bör bestämmelsen omfatta också annat sexuellt tvång än sådant som är att hänföra till våld.

Vidare bör bl.a. den ändringen göras att ordet "rätt" byts ut mot "grovt" för att även våld som inte har någon människa som upphov skall omfattas av kriminaliseringen. I bestämmelsen bör också uttryckligen straffbeläggas skildringar av våld mot såväl människor som djur.

Det har vid tillämpningen av extremvårdsbestämmelsen funnits en viss tendens att uppfatta begreppet långvarig som en ren tidsbestämning. Begreppet "utdraget" torde ge ett bättre uttryck för vad som åsyftas.

I likhet med utredningen anser jag att det i detta sammanhang inte finns skäl att införa några nya bestämmelser mot pornografi. Enligt min mening är det tillräckligt med de begränsningar som finns dels i form av kriminalisering av barnpornografi och skyltning med pornografiska bilder, dels i form av biografförordningens och videovårdslagens bestämmelser mot skildringar av sexuellt våld eller tvång. Det dåliga inflytande pornografin kan ha får, som utredningen har sagt, motverkas i andra former än genom kriminalisering.

En viktig begränsning av det nuvarande extremvåldsförbudets tillämplighet ligger i att det för straffbarhet krävs att spridandet av en skildring "med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt" skall vara "uppenbart oförsvarligt". Utformningen utsattes för kritik av lagrådet vid tillkomsten av videovåldslagen (se KU 1980/81:28 s. 45 f.). Lagrådet menade att det kunde befaras att hela bestämmelsen genom detta rekvisit skulle bli så svårtolkad och svårtillämpad att den blev mer eller mindre verkningslös. Syftet med bestämmelsen skulle enligt lagrådet komma till ett klarare och mera adekvat uttryck om den utformades som ett principiellt förbud från vilket gällde undantag för de fall då spridningen med hänsyn till omständigheterna var försvarlig. Lagrådet anförde skäl för uppfattningen att en sådan utformning inte skulle innebära någon fara för alltför långtgående ingripanden. Riksdagen tryckte för sin del på att lagstiftningen var provisorisk, vilket borde föranleda försiktighet, och hänvisade till YFU:s fortsatta arbete.

YFU delar lagrådets uppfattning på den här punkten och föreslår att förbudet mot extremvåldsskildringar skall gälla "om inte gärningen är försvarlig med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang". Bestämmelsen om barnpornografi är f.ö. utformad på motsvarande sätt.

Även jag ansluter mig till lagrådets uppfattning. Som utredningen påpekar bör man även med denna utformning av försvarlighetsrekvisitet kunna bevara det nödvändiga utrymmet för nyhets- och informationsförmedling, opinionsbildning och konstnärlig gestaltning och andra jämförbara intressen.

Några remissinstanser har menat att utredningen med den föreslagna formuleringen har kastat om bevisbördan så att det skulle vara den enskilde som har att styrka att gärningen är försvarlig. Detta är givetvis inte avsikten. Även med denna utformning av lagtexten är det i princip åklagarens sak att visa att en undantagssituation inte föreligger.

Jag föreslår följaktligen att 1 § videovåldslagen ändras i enlighet med vad jag har anfört i det föregående.

2.3.2 Ansvarssystemet

Mitt förslag: Det nuvarande ansvarssystemet ändras så att inte bara detaljisterna utan också grossister och andra leverantörer blir straffrättsligt ansvariga för spridning av videogram med våldsinslag. I syfte att främja frivillig granskning av videogram införs en bestämmelse om att detaljisten undgår ansvar, om han hyr ut ett videogram som har försetts med ett intyg om att det har ett innehåll som motsvarar ett exemplar som har godkänts av biografbyrån.

Utredningens förslag: En ansvarig utgivare skall finnas för varje videogram. Denne skall bära det straffrättsliga ansvaret i första hand.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är genomgående positivt inställda till tanken på ensamansvar. Det betonas att ansvaret bör ligga "högt upp", dvs. det är inte detaljisten som bör fällas till ansvar utan den som importerar eller producerar de otillåtna videogrammen.

Skälen för mitt förslag: Som jag nämnde inledningsvis är en av de stora olägenheterna med videovårdslagen att det i första hand är de som hyr ut videogrammen till allmänheten, detaljisterna, som har det straffrättsliga ansvaret för spridning av videogram som överskrider gränserna för det tillåtna. Det är emellertid grossisten som har den bästa möjligheten att bedöma innehållet i ett videogram. Trots detta kan denne f.n. fällas till ansvar endast med stöd av de allmänna reglerna om medverkan till brott (jfr prop. 1980/81:176 s. 17). Dessa regler har en begränsad räckvidd och är svårtillämpade i situationer av det slag som är aktuella nu. För att grossisten skall drabbas av straffansvar krävs att det kan bevisas att han främjat ett straffbelagt utyrande.

Nu angivna förhållanden försätter den enskilde videouthyraren i ett dilemma. Underlåter grossisten att varna för att ett videogram kan tänkas innehålla olämpligt våld, kan detta i kombination med efterfrågan från kunderna och konkurrensen om dessa lätt bidra till att detaljisten förleds att tillhandahålla videogram av tvivelaktigt innehåll. Ett system som bättre än det nuvarande motverkar att de icke önskvärda videogrammen når ut till detaljistledet skulle med säkerhet bidra till en sanering av marknaden.

YFU har föreslagit att detta problem löses genom ett system med ansvarig utgivare. Förslaget har mottagits positivt av remissinstanserna. Man har menat att det allmännas möjligheter att utöva tillsyn över efterlevnaden av extremvåldsförbudet skulle underlättas genom ett sådant system samtidigt som rättegångsförfarandet skulle förenklas.

Ett annat sätt att komma till rätta med problemet är att direkt i lagen peka ut grossisten som ansvarig för spridningen av otillåtna videogram. Man kan här tänka sig flera olika lösningar. En innebär att enbart grossisten kan straffas och att detaljistens spridning inte kriminaliseras. En annan är att både grossisten och detaljisten åläggs ansvar för spridning av videogrammen. Det är också möjligt med en mellanform med ett primärt ansvar för grossisten och ett subsidiärt ansvar för detaljisten för det fallet att det inte går att nå grossisten.

Jag skall något uppehålla mig vid de olika lösningarna.

YFU:s förslag om en ansvarig utgivare för filmer och videogram ingår som en del i det förslag som är avsett att tillförsäkra alla medier samma skydd som det tryckta ordet. Ett system med ansvarig utgivare, juryrättegång, justitiekanslern som åklagare m.m. ligger helt i linje med dessa tankar. Att i detta sammanhang — där endast ett av de aktuella medierna

har brutits ut till särskild behandling — införa denna konstruktion anser jag dock mindre lämpligt. Frågan hur ett sådant system i detalj bör utformas på det här området kräver mera ingående överväganden än vad som låter sig göras i detta lagstiftningsärende. Mot tanken på att nu genomföra en genomgripande nyordning i linje med förslaget till YGL talar f.ö. också det förhållandet att YFU f.n. arbetar med följdlagstiftningen till YGL.

Ett alternativ skulle vara att redan nu införa en ordning med obligatorisk ansvarig utgivare för videogrammen men i fråga om åklagare, rättegång m.m. behålla den vanliga brottmålsprocessens regelsystem. Denna lösning kan dock ifrågasättas av principiella skäl. Systemet med ansvariga utgivare syftar främst till att göra det möjligt att upprätthålla regler om ansvarsfrihet för meddelare och anonymitetsskydd för medverkande. Det är med andra ord en av grundpelarna i det regelkomplex som ytterst syftar till att skydda det fria ordet. Att bryta ut en del av detta regelkomplex för att på ett speciellt område låta den ingå i den ordinära brottmålsprocessen enbart för att underlätta möjligheterna att komma till rätta med problemen med våldsvideogrammen anser jag vara mindre lämpligt.

Det är också osäkert om ett system med ansvarig utgivare skulle få den eftersträlvade effekten. Videobranschen är en ny bransch och strukturen inom den är svår att överblicka. Det finns vissa stora distributörer av videofilm men också ett stort antal småföretag av varierande struktur. Det finns också företag med blandad verksamhet. Samma företag sysslar med såväl direktimport och distribution som uthyrning till allmänheten. Man synes inte kunna bortse från risken för att en ordning med ensamansvar för ansvarig utgivare mot denna bakgrund skulle kunna leda till kringgåenden, system med bulvaner osv. Den skrupelfrie videouthyran skulle kunna driva sin verksamhet väl medveten om videogrammens tvivelaktiga innehåll men själv vara skyddad från åtal därför att en person — som kanske inte går att få tag på eller som lejts för verksamheten — bär det straffrättsliga ansvaret. Företrädare för videobranschen har uttryckt farhågor för denna typ av komplikationer med ett sådant system. De seriösa branschföreträdarna hyser också oro för den konkurrens som skulle uppstå i förhållande till mer skrupelfria uthyrare. Farhågorna kan tänkas vara överdrivna, men man måste räkna med möjligheten att den självsanering av videobranschen som pågår och som jag anser är angelägen skulle kunna motverkas.

Ett system med ansvariga utgivare kräver mot den angivna bakgrunden noggranna överväganden som av flera skäl inte lämpligen bör göras i det begränsade ärende som är aktuellt nu. Jag föreslår därför inte något sådant system i detta sammanhang. Jag får anledning att återkomma till frågan om ansvarig utgivare i samband med behandlingen av YFU:s betänkande i sin helhet.

Däremot anser jag att det borde gå att komma till rätta med åtminstone vissa av nuvarande olägenheter genom att låta grossisten bära ett utökat ansvar för spridningen.

Enligt nu gällande lydelse av videovåldslagen får videogram innehållande extremvåld inte i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas till allmänheten. Som jag redan berört anfördes i förarbetena till videovåldslagen (KU 1980/81:28 s. 39) att straffbestämmelsen i första hand torde träffa detaljister, men att ett medverkansansvar för grossister och andra leverantörer kunde komma i fråga. Jag föreslår att bestämmelserna ändras så att även grossisten får ett direkt ansvar för spridning av sådana videogram som avses i 1 § videovåldslagen. Härigenom skapas goda förutsättningar för att uppnå en reell förbättring av möjligheterna att komma till rätta med avarterna inom videogramuthyrningen.

Frågan är då om en lösning skall väljas som innebär att enbart grossisten skall kunna fällas till ansvar eller om både grossisten och detaljisten skall omfattas av straffansvaret.

Att helt avkriminalisera detaljistens spridning till allmänheten är enligt min mening olämpligt av samma skäl som jag har anfört mot att införa ett system med en ansvarig utgivare. Det blir med en sådan ordning alltför enkelt för den skrupelfrie uthyraren att undgå ansvar genom att hänvisa till en grossist som kanske inte går att nå för ingripande. Man måste också kunna kräva att den som ger sig in i en affärsverksamhet av detta slag tar på sig det ansvar som verksamheten för med sig.

Jag anser därför att huvudregeln bör vara att detaljisten skall ha ansvar för spridningen av videogram enligt samma regler som grossisten. Däremot bör man överväga att införa bestämmelser som under vissa förutsättningar befriar detaljisten från ansvar för innehållet i de videogram som han hyr ut.

Redan i dag gäller att filmer som godkänts av statens biografbyrå för offentlig visning inte omfattas av videovåldslagen. Detsamma gäller videogram som har samma innehåll som en godkänd film. Den som bara hyr ut videogram för vilka biografbyrån godkänt motsvarande film kan alltså inte fällas till ansvar enligt videovåldslagen. Det förekommer att videogramgrossister vänder sig till biografbyrån och ber om en förhandsgranskning av ett videogram för att få det godkänt för offentlig visning och därigenom vara fredade från ingripande enligt videovåldslagen. Biografbyrån saknar dock i dag möjligheter att granska videogram. Ibland skaffar grossisten då fram en filmkopia av ett videogram och lämnar in den för granskning trots att det bara är videogrammet som hyrs ut.

Jag anser att man bör införa en möjlighet att frivilligt låta förhandsgranska videogram. Genom den tidigare föreslagna ändringen i biograf-förordningen som innebär att biografbyrån skall granska även video-

gram som skall visas offentligt kommer branschens möjligheter att få biografbyråns utlåtande om innehållet i ett videogram att underlättas avsevärt. Det blir då möjligt att lämna in ett videogram till biografbyrå, få detta godkänt för offentlig visning, och därefter utan risk för åtal enligt videovåldslagen hyra ut såväl det godkända videogrammet som kopior av det. Den seriöse videogramgrossisten och uthyraren behöver då inte riskera ansvar för spridning av otillåtna videogram. Grossisten kan lämna in videogram och få dem godkända för offentlig visning. Detaljisten kan om han så vill avstå från att hyra ut andra videogram än sådana som är kopior av godkända videogram. Härigenom skapas en möjlighet till självsanering inom branschen.

Jag föreslår därför att den som har fått ett videogram godkänt för offentlig visning därefter skall kunna framställa kopior av videogrammet och på dessa ange att ett med kopian likalydande videogram av statens biografbyrå har godkänts för offentlig visning. Det måste framgå om biografbyråns godkännande avsett visning för alla eller endast för dem som uppnått en viss ålder. För att detaljisten skall undgå ansvar för ett videogram med otillåtna våldsinslag måste det av varje kassett med denna påskrift framgå vem som svarar för påståendet. Detaljisten bör i normalfallet kunna förlita sig på en sådan uppgift på ett videogram som han tar emot från den ansvarige grossisten för uthyrning under förutsättning att det tydligt framgår vem som har avgivit intyget. En särskild straffrihetsregel bör införas med sikte just på denna situation.

Förslaget innebär sålunda i fråga om videogram som sprids på annat sätt än genom offentlig visning att det inte kommer att krävas att varje exemplar har granskats av biografbyrå. Jag vill i sammanhanget påpeka att, om någon vill visa ett videogram offentligt, det liksom när det gäller filmer bör krävas att han använder en av biografbyrå granskad kopia. I sådana fall bör det inte vara tillfyllest med en likalydande kopia. Filmer och videogram bör alltså även i detta avseende vara helt likställda.

En grossist som oriktigt påstår att ett videogram har godkänts av biografbyrå gör sig skyldig till brott enligt videovåldslagen om videogrammet innehåller en otillåten våldsskildring. Han kan då fällas till ansvar enligt 5 § för brott mot 1 eller 2 § i lagen. Att han har försökt dölja videogrammets verkliga innehåll genom ett oriktigt intyg bör betraktas som en försvårande omständighet vid bedömande av brottets svårhetsgrad. Dessutom torde han under vissa förhållanden göra sig skyldig till brott enligt brottsbalken (BrB), t.ex. osant intygande.

Det bör emellertid dessutom övervägas om man särskilt skall kriminalisera oriktiga påståenden om att biografbyrå har granskat ett videogram. Härvidlag bör till en början beaktas att detaljister sannolikt kommer att efterfråga videogram med ett innehåll som har godkänts av biografbyrå. Den som kan tillhandahålla sådana videogram kan därför

få en fördel vid marknadsföringen. Det är samtidigt angeläget att hindra den oseriösa grossisten från att skaffa sig fördelar genom att oriktigt påstå att han har låtit granska sina videogram. Annars motverkas den seriösa benägenhet att låta göra detta. Den som verkligen låter granska sina videogram åsamkas ju också ett visst besvär och kostnader. Det är vidare angeläget att respekten för intyg av detta slag upprätthålls.

Jag anser därför att man särskilt bör kriminalisera förfarandet att oriktigt påstå att ett videogram till innehållet överensstämmer med ett av biografbyrån godkänt exemplar. Ett sådant påstående bör vara straffbart oavsett om påståendet gäller ett videogram som man över huvud taget inte låtit biografbyrån granska eller om man i och för sig låtit granska det och även fått det godkänt för offentlig visning men sedan distribuerar videogrammet i en annan version och på denna intygar att den överensstämmer med den av biografbyrån granskade och godkända.

Sammanfattningsvis föreslår jag alltså att såväl grossister som detaljister skall vara ansvariga för innehållet i filmer och videogram som hyrs ut eller försäljs, att detaljisten skall kunna undgå ansvar om han sprider filmer eller videogram som är försedda med ett intyg om att de överensstämmer med ett exemplar som har granskats av biografbyrån och att den som avger ett oriktigt intyg skall vara underkastad straffansvar.

På grund av det anförda föreslår jag att 1 § videovåldslagen ändras så att kravet på att spridningen skall ha skett till allmänheten tas bort. Därigenom kommer även den spridning av otillåtna videogram som sker från grossisten till detaljisten att bli straffbar.

Vidare föreslår jag att en bestämmelse om möjlighet för detaljisten att undgå ansvar tas in som ett andra stycke i 5 § videovåldslagen. I ett tredje stycke bör straffbestämmelsen för oriktiga intyg tas in. För undvikande av rättstillämpningsproblem vid s.k. lagkonkurrens bör anges att bestämmelsen inte skall tillämpas, om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

Naturligtvis kan man inte enbart genom att ändra regelsystemet få några fullständiga garantier för att videomarknaden skall utvecklas i önskvärd riktning. Om de ändringar genomförs som jag nu har föreslagit blir dock enligt min uppfattning möjligheterna att komma till rätta med de olämpliga våldsskildringarna i videogram avsevärt förbättrade.

2.3.3 Påföljder och rättegång m.m.

Mitt förslag: Allmänt åtal för brott enligt videovåldslagen skall få väckas endast efter medgivande av statens biografbyrå.

Utredningens förslag: Rättegångsordningen för tryckfrihetsmål skall tillämpas. Mål om yttrandefrihetsbrott skall tas upp av någon av tingsrätterna inom det län där framställningen offentliggjorts eller där brottet

annars förövats. Statens biografbyrå skall ha tillsyn över marknaden av videogram och anmäla till justitiekanslern när den anser att extremvåldsförbudet har överträtts.

Remissinstanserna: Det är endast ett fåtal remissinstanser som berör denna fråga. De som uttalar sig är i allmänhet positivt inställda till att en rättegångsordning av samma slag som i tryckfrihetsmål skall gälla vid mål om yttrandefrihetsbrott och till att biografbyrån skall ha tillsyn över marknaden av videogram. Biografbyrån motsätter sig att den skall ha en sådan funktion.

Skälen för mitt förslag: Som jag förut har nämnt har videovåldslagen kritiserats bl.a. för att lagens utformning leder till att ett och samma videogram kan bli föremål för domstolsprövning i flera rättegångar vid olika domstolar. Det är givetvis önskvärt att ett visst videogram såvitt möjligt inte blir föremål för prövning vid mer än ett tillfälle.

De olägenheter som är förenade med den nuvarande ordningen skulle i viss mån kunna avhjälpas om man genomförde YFU:s förslag att yttrandefrihetsmål skall handläggas vid en tingsrätt i varje län. Det måste emellertid beaktas att YFU:s förslag avser alla yttrandefrihetsmål. Att nu införa specialbestämmelser om att mål enligt videovåldslagen skall handläggas enbart vid vissa tingsrätter anser jag vara mindre lämpligt. Frågan bör tas upp först i samband med behandlingen av YFU:s betänkande i dess helhet. Hithörande frågor behandlas f.ö. också av rättegångsutredningen (Ju 1977:06).

Även om man inte inför några nya forumregler bör det emellertid vara möjligt att komma till rätta med de angivna olägenheterna. Genom de ändringar av ansvarssystemet som jag har föreslagit i det föregående får grossisten ett huvudansvar för spridningen av videogram med våldsinslag. Om åtal väcks mot grossisten, torde det i praktiken i många fall bli onödigt att också åtala alla detaljister. Reglerna i 20 kap. 7 § rättegångsbalken ger också möjlighet till åtalsunderlåtelse i de fall då detta är befogat.

I de fall det finns anledning att väcka åtal mot flera ger rättegångsbalkens regler om forum i brottmål möjlighet till gemensam handläggning. Åtal mot flera för brott som har samband med varandra kan väckas vid den domstol där någon av de inblandade har att svara om det är lämpligt av utrednings- och kostnadsskäl och övriga omständigheter (19 kap. 3 § andra stycket). Om talan t.ex. väcks vid den domstol där grossisten skall svara i brottmål bör åtal mot detaljisterna ofta kunna väckas vid samma tingsrätt. Det finns alltså redan med nu gällande regler goda möjligheter att koncentrera handläggningen till en enda domstol. Detta är ytterligare ett skäl att inte nu införa en särskild rättegångsordning för mål enligt videovåldslagen.

Ett annat förhållande som videovåldslagen kritiserats för är att prövningen av om ett videogram innehåller en otillåten våldsskildring an-

kommer på ett flertal olika organ utan särskild sakkunskap på området. Det kan ofta vara svårt för poliser, åklagare m.fl. att avgöra om det våld som skildras i ett visst videogram är sådant som avses i 1 § videovåldslagen och, kanske framför allt, om spridandet av det är uppenbart oförsvarligt eller ej. Jag kan instämma i denna kritik. Om ett sakkunnigt organ uttalade sig i frågan om åtal borde ske eller ej, skulle utredningsarbetet underlättas avsevärt. Denna sakkunskap finns hos biografbyrån. Ett yttrande från biografbyrån skulle underlätta polisens och åklagarens ställningstagande till frågan om en viss spridning är brottslig eller ej.

En annan invändning som görs mot den nuvarande ordningen är att ingripanden enligt videovåldslagen är tidsödande och tar onödigt stora resurser i anspråk. Polis, åklagare och domstolar måste göra en egen bedömning av varje videogram. Även dessa olägenheter minskas, om biografbyrån yttrar sig över videogrammets innehåll.

Jag föreslår därför att åtal för brott enligt videovåldslagen skall få väckas endast efter medgivande av statens biografbyrå. En ny paragraf med denna innebörd bör införas i videovåldslagen.

Utgångspunkten för YFU:s förslag om biografbyråns tillsyn är att filmcensuren för vuxna skall avskaffas och ersättas av en rådgivande förhandsgranskning. Eftersom jag inte föreslår någon rådgivande förhandsgranskning försvinner i någon mån förutsättningarna för förslaget. Man kan i och för sig ändå tänka sig att biografbyrån skulle ha en tillsynsfunktion. Jag är dock inte beredd att nu förorda detta. Det skulle innebära en avsevärd utvidgning av biografbyråns uppgifter, vilket skulle kräva dels ytterligare tjänster på biografbyrån i Stockholm, dels en lokal organisation för att övervaka film- och videobranschen ute i landet. Detta är i nuvarande statsfinansiella läge inte tänkbart. Det är också ovisst vilka effekter det skulle få.

Om även grossisten kommer att kunna fällas till ansvar enligt videovåldslagen kommer möjligheterna att förverka videogram som innehåller otillåtna våldsinslag att förbättras. Videogram som har varit föremål för brott kan förverkas enligt 6 § videovåldslagen. Det kan ske hos gärningsmannen eller annan som avses i 36 kap. 4 § BrB. Har grossisten gjort sig skyldig till brott genom spridning av ett visst videogram, torde det som regel finnas möjligheter att dessutom förverka samtliga för spridning avsedda exemplar av detta med stöd av bestämmelserna i 36 kap. 3 § BrB. Självfallet gäller här som i andra sammanhang att talan måste föras gentemot den från vilken exemplaren skall förklaras förverkade.

Bestämmelserna i 36 kap. 3 a § BrB om förverkande av vinster vid brott begångna i näringsverksamhet ger också möjlighet att förverka värdet av grossistens ekonomiska fördelar på grund av brottet. F.n. bereds ett förslag om företagsbot i regeringskansliet. Om ett sådant system införs kommer ytterligare möjligheter att ingripa med ekonomis-

ka sanktioner mot den som sprider videogram som strider mot videovåldslagen att finnas.

2.3.4 Ikraftträdande m.m.

Mitt förslag: Lagändringarna skall gälla fr.o.m. den 1 januari 1986.

Skälen för mitt förslag: Ändringarna i biografförordningen kan inte träda i kraft förrän ändringen av övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring i regeringsformen har trätt i kraft. Enligt förslaget i prop. 1984/85:83 skall den ändringen träda i kraft den 1 januari 1986. De ändringar som jag nu föreslår bör träda i kraft samma dag.

De nya reglerna kommer att kräva ytterligare resurser hos biografbyrån, dels i form av teknisk utrustning, dels i form av ytterligare personal. F.n. täcks biografbyråns kostnader för granskningsverksamheten helt av granskningsavgifter som betalas av distributörerna. Denna princip bör gälla även för den utvidgade granskningsverksamheten. Biografbyrån måste dock erhålla särskilda medel för att anskaffa den tekniska utrustning som krävs för granskning av videogram. Det går inte att i dag uttala sig om hur stor denna kostnad blir. Frågan övervägs f.n. i utbildningsdepartementet. Statsrådet Göransson återkommer till regeringen i dessa frågor i samband med förslag till tilläggsbudget 1. I det sammanhanget får också frågan om en lag om granskningsavgifter övervägas.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag,
2. lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.

Förslaget under 2. har upprättats i samråd med statsrådet Göransson.

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*¹.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag

1 §

Filmer och videogram med *skildringar av sexuellt våld eller tvång eller närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller*

¹ Bilagan har uteslutits här. Frånsett några redaktionella ändringar är förslagen likalydande med dem som är fogade till propositionen.

djur får inte i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas genom saluhållning eller annat tillhandahållande eller genom visning, om inte spridandet är försvarligt med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt.

Bestämmelsen har utförligt kommenterats i den allmänna motivering-
en avsnitt 2.3.1 och 2.3.2.

Att exakt ange hur allvarligt våldet skall vara för att det skall anses "grovt" låter sig naturligtvis inte göra. Att våld som ger upphov till svårare kroppsskada faller in under beteckningen grovt våld bör dock vara klart. I viss mån bör det vara möjligt att vid tolkningen dra paralleller med tillämpningen av bestämmelsen i 3 kap. 6 § brottsbalken om grov misshandel.

3 §

Förbudet enligt 1 § avser inte filmer *och videogram* som statens biografbyrå har godkänt för visning vid provning enligt 3 § 1 mom. förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m. Förbudet gäller inte heller *filmer och videogram* med samma innehåll *som ett exemplar som har godkänts av statens biografbyrå.*

Förbudet enligt 2 § avser inte filmer *och videogram* som statens biografbyrå har godkänt för visning för någon åldersgrupp av barn under femton år vid provning enligt nyssnämnda förordning. Förbudet gäller inte heller *filmer och videogram* med samma innehåll *som ett exemplar som har godkänts av statens biografbyrå.*

Bestämmelserna i både första och andra styckena har utvidgats till att omfatta videogram, eftersom även dessa nu kommer att omfattas av biografbyråns granskning. I sista meningen i resp. stycke har också gjorts ett förtydligande av redaktionell karaktär. Bestämmelserna innebär att ett videogram eller en film inte kan läggas till grund för en fällande dom enligt videovåldslagen, om ett videogram eller en film med samma innehåll har godkänts av biografbyrå vid provning enligt biografförordningen.

Som framgår av avsnitt 2.2 föreslår jag att reklamfilm o.d. skall undantas från kravet på förhandsgranskning enligt biografförordningen. Detta innebär dock inte att en reklamfilm som visar sig innehålla otillåtet våld är undantagen från videovåldslagens tillämpning.

4 §

Denna lag gäller inte

1. offentliga förevisningar av biografiffilm *eller videogram* som avses i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.,

2. sändningar av televisionsprogram som sker med stöd av 5 § första eller tredje stycket radiolagen (1966:755).

Ändringen i första stycket innebär en anpassning till den nya lydelsen av biografförordningen.

Ändringarna i andra stycket innebär att undantaget för sändningar

enligt lagen (1978:479) om försöksverksamhet med närradio utgår. Denna lag har upphört att gälla. Tillstånd för sändning av televisionsprogram som beviljats med stöd av lagen gäller dock alltjämt enligt övergångsbestämmelserna till närradiolagen (1982:459). Denna lag upphör att gälla den 31 december 1985. Om den skulle ersättas av en ny lag får frågan om en anpassning av reglerna i videovåldslagen tas upp i det lagstiftningsärendet.

5 §

Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa mot 1 eller 2 §, skall han dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som sprider en film eller ett videogram som har försetts med intyg om att ett exemplar med samma innehåll har godkänts av statens biografbyrå skall inte dömas till ansvar för brott mot 1 §. Har i intyget angetts att byrån godkänt filmen eller videogrammet för visning för någon åldersgrupp av barn under femton år, skall han inte heller dömas till ansvar för brott mot 2 §. Vad som har sagts nu gäller dock inte, om han insett eller bort insett att intyget var oriktigt.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktiga uppgifter i ett sådant intyg som avses i andra stycket skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

Genom den ändring som har gjorts i 1 § kommer också grossister att omfattas av straffbestämmelsen i denna paragraf.

I andra stycket har tagits in bestämmelser om möjlighet för detaljisten att undgå ansvar för fall då filmen eller videogrammet försetts med intyg om att ett exemplar med motsvarande innehåll godkänts av biografbyrån. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2). Som har angivits bör av intyget framgå om biografbyrån godkänt en film eller ett videogram för offentlig visning för alla eller om den godkänt filmen eller videogrammet för visning endast för den som uppnått en viss ålder.

I praktiken torde intyg av aktuellt slag regelmässigt avges av grossisten, men något krav på att det är denne som lämnat intyget har inte ställts upp i bestämmelsen. Det är emellertid givet att detaljisten, för att kunna förlita sig på intyget, måste ha klart för sig att det är avgivet av en person som går att identifiera och som kan antas ha tagit befattning med filmen eller videogrammet.

Något krav på att intyget skall vara egenhändigt undertecknat på alla exemplar har ej ställts upp. Det är följaktligen tillräckligt om det återges reproducerat på lämpligt sätt. Intyget kan avges både av fysiska och av juridiska personer.

Mot bestämmelsen i andra stycket kan naturligtvis invändas att den så till vida är överflödigt som vad som där sägs om ansvarsfrihet sannolikt skulle ha tillämpats även utan uttrycklig föreskrift. Straffbestämmelsen i första stycket förutsätter ju uppsåt eller oaktsamhet. Det nya andra

stycket fyller emellertid enligt min mening en viktig informativ funktion om ett ändamålsenligt sätt för den praktiska hanteringen.

I tredje stycket har den bestämmelse som kriminaliserar oriktiga påstående om biografbyråns godkännande tagits in. Vid bedömande av frågan om vem som kan bli ansvarig enligt tredje stycket gäller sedvanliga straffrättsliga regler. I det fallet att intyget har avgetts av en juridisk person drabbar ansvaret som gärningsman i princip den som är ansvarig för verksamheten, exempelvis ägaren av en rörelse eller ansvarig företrädare för juridisk person i vars namn rörelsen bedrivs. Det är straffbart att lämna oriktiga uppgifter såväl om det sker uppsåtligt som om det sker av oaktsamhet.

Som har angivits i den allmänna motiveringen har bestämmelsen gjorts subsidiär till brottsbalken.

Med de föreslagna reglerna om att såväl grossister som detaljister skall göras ansvariga för spridning av extremvåldsskildringar finns en risk för att det i vissa fall kan bli ett mycket stort antal åtalade i samma process. En videogrossist kan ju ha distribuerat ett visst videogram till ett mycket stort antal detaljister — kanske spridda över hela landet. Åtal kommer då med stöd av 19 kap. 3 § andra stycket RB att kunna väckas mot alla dessa vid den tingsrätt där en av dem har att svara.

Riksdagen har nyligen fattat beslut om utvidgade möjligheter till åtalsunderlåtelse (prop. 1984/85:3, JuU 10, rskr 72). Enligt rättegångsbalken får f.n. åtal underlåtas om brottet inte skulle medföra någon annan påföljd än böter och åtal inte krävs ur allmän synpunkt. Beslutet innebär bl.a. att möjligheten att underlåta åtal i sådana fall utvidgas genom en ny regel som innebär att åtalsunderlåtelse får ske under förutsättning att något väsentligt allmänt eller enskilt intresse ej åsidosätts. Den nu beskrivna situationen torde vara en sådan där åtalsunderlåtelse med stöd av de nya bestämmelserna kan bli aktuell. Om det går att få tag på grossisten och denne blir föremål för åtal, torde intresset av att även detaljisterna skall fällas till ansvar ofta vara mindre väsentligt. Undantag kan gälla för fall då talan behöver föras även mot detaljisterna för att hos dem ineliggande lager skall kunna förverkas.

5 a §

Allmänt åtal för brott som avses i 5 § får väckas endast efter medgivande av statens biografbyrå.

Här har den nya bestämmelsen om medgivande till allmänt åtal tagits in. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen avsnitt 2.3.3.

4.2 Förslaget till lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.

Biografförordningen tillkom år 1959. Förordningen har sedan dess inte setts över. Den är i behov av en genomgång såväl från sakliga som från språkliga och tekniska utgångspunkter. En sådan genomgång bör ankomma på den nya utredningen.

1 §

I fråga om offentlig förevisning av biograffilm (biografföreställning) och offentlig förevisning av videogram skall, utöver vad eljest finnes föreskrivet, gälla vad nedan stadgas.

Denna förordning gäller dock inte i fråga om radiosändning eller trådsändning. Med radiosändning och trådsändning avses detsamma som i radiolagen (1966:755).

Vad som i förordningen föreskrivs om biografföreställning skall också gälla offentlig förevisning av videogram. Vad som föreskrivs om film skall, med undantag av bestämmelserna i 6 § 1 mom. andra stycket 2 och 3 samt 3 mom., också gälla videogram.

Den nya bestämmelsen i första stycket anger att förordningen också gäller i fråga om offentlig förevisning av videogram. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen avsnitt 2.2.

I fråga om begreppet "videogram" har någon uttrycklig definition i lagtexten inte ansetts behövlig. Begreppet har samma innebörd här som i videovårdslagen. Med videogram avses — i enlighet med den definition som finns i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar — en anordning, på vilken det finns en upptagning som är avsedd att återges i form av rörliga bilder, med eller utan ljud, genom en teknik som i något skede utnyttjar elektriska signaler. Anordningen kan t.ex. vara ett band eller en skiva.

Av det nya *andra stycket* framgår att förordningen inte gäller i fråga om radiosändningar eller trådsändningar. En upplysning härom har tagits in i förordningen eftersom denna nu utvidgas till att omfatta visning av rörliga bilder med en ny teknik där den enskilde betraktaren av bilderna inte torde kunna uppfatta några skillnader mellan radiosändningar, trådsändningar och andra visningar. Med radiosändning och trådsändning avses detsamma som i radiolagen (1966:755). I fråga om begreppet trådsändning kan också hänvisas till förarbetena till radiolagen, prop. 1966:149 s. 136.

Enligt 8 § första stycket radiolagen får myndigheter och andra allmänna organ inte förbjuda en radiosändning eller trådsändning på grund av dess innehåll. I fråga om ansvar för innehållet i flertalet radiosändningar och trådsändningar som f.n. kan tas emot av allmänheten här i landet finns särskilda bestämmelser.

Av andra stycket följer således att förordningen inte gäller för sådana filmer och videogram som visas i TV-program vilka sänds av något av

programföretagen i Sveriges Radiokoncernen. Den gäller t.ex. inte heller för vidaresändningar av TV-program över en centralantennanläggning och inte heller för sändningar från satelliter. Sändningar från andra länder är också undantagna. Det bör emellertid påpekas att undantag bara gäller för själva sändningen av ett TV-program. Om ett videogram med samma innehåll som ett TV-program förevisas offentligt på annat sätt än genom radiosändning eller trådsändning omfattas visningen av biografförordningens bestämmelser.

I det nya *tredje stycket* föreskrivs att förordningens bestämmelser om biografföreställningar också skall gälla i fråga om offentliga förevisningar av videogram. Vidare föreskrivs att bestämmelserna om film också skall gälla för videogram. Undantag görs för 6 § 1 mom. andra stycket 2 och 3 samt 3 mom. De åsyftade bestämmelserna rör alla biografbyråns hantering av sådana delar av en film som byrån uteslutit. Byrån granskar ju varje enskilt exemplar av en film, dvs. varje kopia, som skall visas offentligt. Byrån klipper bort sådana delar som inte kan godkännas och fogar samman de godkända delarna. Den filmkopia som sedan förevisas offentligt är identisk med de godkända delarna av den granskade filmkopian. De uteslutna delarna tas om hand av byrån. Ett sådant förfaringssätt kan inte tillämpas för videogrammen. Redigering av videogram sker inte genom klippning av kopiorna utan genom framställning av nya kopior med delvis förändrat innehåll. Denna hantering kan inte utföras av biografbyrån utan får överlåtas åt den som påkallat granskningen av videogrammet (se närmare härom nedan under 6 a §). När det gäller videogrammen kommer det således inte att finnas några uteslutna delar som biografbyrån kan ta hand om.

3 § 1 mom.

Biografbyrån må ej godkänna film eller del av film, vars förevisande på grund av det sätt, varpå händelserna skildras, och det sammanhang, vari de förekomma, kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott.

Biografbyrån äger även i annat fall vägra godkänna film eller del av film, om biografbyrån finner förevisandet därav uppenbarligen strida mot allmän lag.

Ändringarna innebär bl.a. att det nuvarande andra stycket utgår. I denna del hänvisas till avsnitt 2.2 i den allmänna motiveringen.

6 § 3 mom.

Del som utesluts ur film skall, om så kan ske, tas i förvar av biografbyrån men återlämnas mot återställande av tillståndsbeviset och den filmen åsatta registreringsnummerstämpeln. Sådant återlämnande må dock ej påfordras sedan två år förflutit från bevisets utfärdande. Efter nämnda tid må filmdelen förstöras efter biografbyråns beprövande.

Ändringarna i 6 § som bl.a. innebär att 2 mom. utgår är en följd av ändringarna i 3 §.

6 a §

I tillståndsbeviset för ett videogram skall biografbyrån, utöver vad som gäller enligt 6 § 1 mom. andra stycket 1 och 4, ange videogrammets längd och lämna en kortfattad beskrivning av dess innehåll.

Om vissa delar av ett videogram har förbjudits för offentlig förevisning, skall biografbyrån dessutom, med hjälp av tidkod eller på något annat lämpligt sätt, i beviset ange vilka delar som godkänts och vilka som förbjudits. Byrån skall också lämna en särskild beskrivning av innehållet i de förbjudna delarna.

Den nya paragrafen innehåller bestämmelser om vad biografbyrån skall ange i tillståndsbeviset för ett videogram. Av *första stycket* framgår att om namnet på den firma från vilken videogrammet utgått är känt, namnet skall antecknas i beviset. Vidare skall uppgift lämnas om huruvida videogrammet blivit godkänt eller inte för barn som tillhör de åldersgrupper som avses i 3 § 2 mom. Biografbyrån skall också ange videogrammets längd och lämna en kortfattad beskrivning av dess innehåll. Längden anges lämpligen i tid för normal uppspelning.

I *andra stycket* sägs att om vissa delar av ett videogram har förbjudits för offentlig förevisning skall biografbyrån med hjälp av en tidkod eller på något annat lämpligt sätt, i beviset ange vilka delar som godkänts och vilka som förbjudits.

Det finns olika metoder att lokalisera vissa delar av ett videogram. Tidkoden är ett vanligt hjälpmedel.

För all mer avancerad efterbearbetning av videobandat material är det nödvändigt att kunna identifiera varje "bildruta". System baserade på tidkod ger troligen störst noggrannhet och flexibilitet. Tidkod är en hjälpsignal som spelas in på bandet vid sidan av bilden. Därmed garanteras en säker "låsning" mellan bild och tillhörande tidkod. Tidkoden kan sägas vara en elektronisk motsvarighet till perforeringshålen på film. Varje önskat avsnitt av ett bandat material kan letas upp med hjälp av det elektroniska räkneverk med vilket tidkoden kan förenas.

Om videogrammet inte är försett med tidkod kan lokalisering av förbjudna delar ske med hjälp av mekaniska räkneverk och tidur. Med sådana metoder blir det dock svårare att göra exakta bestämningar av de förbjudna delarna. Det fordras därför att biografbyråns beskrivningar av innehållet i förbjudna delar är så utformade att de ger god vägledning för dem som skall redigera videogrammen. För den som sprider videogram på annat sätt än genom offentlig förevisning, kan ett videogram som innehåller både godkända och förbjudna delar tjäna som förlaga. Nya kopior, som endast innehåller de godkända delarna, kan framställas och spridas till allmänheten t.ex. genom uthyrning. För den som däremot verkligen vill visa sitt videogram offentligt, är den granskade kopian inte användbar. En ny kopia, som endast innehåller godkända delar, måste lämnas in till biografbyrån för granskning.

9 §

Vad i denna förordning är stadgat gäller ej för det fall att film förevisas i samband med undervisningen vid läroanstalt *och* ej heller i andra fall då regeringen på ansökan meddelar befrielse från förordningens tillämpning. Angående rätt för biografbyrån att i särskilda fall meddela tidsbegränsat godkännande för visning av film, i vilka fall avgift för granskning inte skall utgå, är särskilt stadgat.

Denna förordning gäller inte för reklamfilm. Den gäller inte heller förevisningar av film vid varumässor, utställningar eller sportevenemang om inte förevisningen utgör en sådan allmän sammankomst som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.

Ändringarna i *första stycket* är en följd av ändringarna i 3 §.

I det nya *andra stycket* undantas reklamfilm och — till följd av hänvisningen i 1 § tredje stycket — reklamvideogram från förordningens tillämpningsområde.

Med reklamfilm och reklamvideogram avses i första hand framställningar som härrör från näringsidkare och ingår som ett led i deras marknadsföring av varor, tjänster eller andra nyttigheter. Hit hör också framställningar från branschorganisationer m.fl. som avser att stimulera efterfrågan på varor eller tjänster eller som gäller branschöversikter, märkesjämförelser eller andra bedömningar av varor eller tjänster. Vidare omfattas framställningar som innehåller både avsättningsfrämjande och opinionsbildande inslag. Som exempel kan nämnas reklam för ökad användning av flytvästar och bilbälten. För att det skall vara fråga om en reklamfilm eller ett reklamvideogram måste dessutom huvudsyftet med hela visningen vara att marknadsföra och stimulera efterfrågan på en vara, tjänst eller annan nyttighet. Detta syfte måste tydligt framgå av innehållet i hela upptagningen om inte filmen eller videogrammet har en mycket kort uppspelningstid. För att det skall kunna anses vara fråga om en reklamfilm är det naturligtvis inte tillräckligt att huvudpersonen i en spelfilm flitigt nyttjar t.ex. en personbil av visst fabrikat.

Med reklamfilm och reklamvideogram avses inte s.k. trailers. Begreppet trailer har behandlats i den allmänna motiveringen avsnitt 2.2. Inte heller avses filmer och videogram med musikupptagningar — t.ex. s.k. videoclips — även om det kan antas att syftet med visningen till en del är att marknadsföra fonogram med samma musik.

I *andra stycket* har också den nya bestämmelsen om undantag i fråga om visningar vid varumässor, utställningar och sportevenemang tagits in. Med sportevenemang avses tävlingar och uppvisningar i sport och idrott (jfr 9 § i allmänna ordningsstadgan). Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen avsnitt 2.2.

De förevisningar som åsyftas med undantagsbestämmelsen är sådana som ingår som moment i vissa angivna offentliga tillställningar. Allmänna ordningsstadgan kommer därvid att tillämpas för hela tillställningen, inklusive film- eller videovisningen. Om själva visningen av filmen eller

videogrammet däremot kan anses utgöra en särskild allmän sammankomst, är visningen också underkastad kravet på förhandsgranskning. Om man t.ex. visar en film i en särskilt iordningställd lokal i samband med en varumässa, torde förevisningen vara att betrakta som en allmän sammankomst.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag,
2. lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Remissinstanser beträffande betänkandet Värna yttrandefriheten

Över yttrandefrihetsutredningens (YFU:s) betänkande (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten har remissyttranden efter anmodan avgetts av justitiekanslern (JK), Svea hovrätt, hovrätten för Nedre Norrland, kammarrätten i Göteborg, kammarrätten i Jönköping, riksåklagaren (RÅ), rikspolisstyrelsen, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Karlstads tingsrätt, Härnösands tingsrätt, tvångsmedelskommittén (Ju 1978:06), utredningen (Ju 1979:09) om skydd för företagshemligheter, överbefälhavaren (ÖB), beredskapsnämnden för psykologiskt försvär, postverket, televerket, konsumentpolitiska kommittén (Fi 1983:03), riksantikvarieämbetet, skolöverstyrelsen (SÖ), statens kulturråd, juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet, samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, journalisthögskolan i Stockholm, journalisthögskolan i Göteborg, statens biografbyrå, statens filmgranskningsråd, statens barnfilmnämnd, radionämnden, statens ungdomsråd, närradiokommittén (U 1978:11), taltidningskommittén (U 1982:05), massmediekommittén (U 1982:07), utredningen (U 1983:02) om videogram för döva, marknadsdomstolen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentverket, statens invandrarverk (SIV), länsstyrelsen i Stockholms län, länsstyrelsen i Kopparbergs län och länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Vidare har remissyttranden avgetts av riksdagens ombudsmän (JO), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Näringslivets delegation för marknadsrätt, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Föreningen Sveriges länspolischefer, Föreningen Sveriges polischefer, Kooperativa förbundet (KF), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska kyrkans centralstyrelse, Sveriges frikyrkoråd, Sveriges industriförbund, Pressens opinionsnämnd, Allmänhetens pressombudsman (PO), Svenska tidningsutgivareföreningen (TU), Svenska journalistförbundet, Publicistklubben, Sveriges författarförbund (SFF), Författarcentrum, Svenska bokförläggareföreningen, Tidningarnas Telegrambyrå AB (TT), AB Piainvest, Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Riksradio AB (RR), Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Lokalradio AB (LRAB), Sveriges Utbildningsradio AB (UR), Radio- och Hemelektronikhandelns Riksförbund, Sveriges Radio- och Hemelektronikleverantörer, Folkets Husföreningarnas Riksorganisation, Arbetarnas Bildningsförbund (ABF), Sveriges kyrkliga studieför-

bund (SKS), Frikyrkliga studieförbundet (FS), Synskadades riksförbund, Riksföreningen Våra Gårdar, Föreningen Folket i Bild/Kulturförbund, Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Arkivet för ljud och bild (ALB), Föreningen Sveriges Filmproducenter, Sveriges filmuthyrareförening, Smalfilmdistributörernas Förening, Sveriges Biografägareförbund, Videotekens samarbetsorganisation (Vidsam), Föreningen IFPI-Video (IFPI), Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI), Svenska Musikerförbundet (SMF), Föreningen Musikcentrum, Teaternas Riksförbund (TR), Svenska Riksteatern, Kungl. Dramatiska teatern AB, Stiftelsen Norrbottensteatern, Svenska Teaterförbundet, Teatercentrum, Stiftelsen Riksutställningar, Göteborgs museinämnd, Stockholms kulturnämnd, Kulturnämnden i Södertälje, Svenska Museiföreningen, Länsmuseernas samarbetsråd, Konstnärernas riksorganisation (KRO), Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS), Centerns Kvinnoförbund (CKF), Folkpartiets Kvinnoförbund (FPK), Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund (SSKF), Husmodersförbundet Hem och Samhälle, Yrkeskvinnors Riksförbund (YKR), Kooperativa Konsumentgillesförbundet, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Barnmiljörådet, Svenska Fotografernas Förbund och Medborgarrättsrörelsen.

Yttranden har också inkommit från riksskatteverket (RSV), diskrimineringsutredningen (A 1978:06), produktåterkallelsekommittén (PÅK) (H 1982:06), Nämnden för barn- och ungdomsfilm (BUF), Ale kommun, Dals-Eds kommun, Gislaveds kommun, Hultsfreds kommun, Luleå kommun, Marks kommun, Mönsterås kommun, Kalmar läns landsting, Norrbottens läns landsting, Sveriges Kristna Socialdemokraters Förbund, Folkpartiets Ungdomsförbund (FPU), studieteknisk kommitté av Vänsterpartiet kommunisterna i Östergötland, Kristen Demokratisk Samling i Kalmar län, Kristen Demokratisk Samling i Örebro län, Kristen Demokratisk Samling i Norra Älvsborgs distrikt, Kristen Demokratisk Ungdom, Svenska Missionsförbundets Ungdom (SMU), Svenska Alliansmissionens Ungdom, Sveriges Kristna Ungdomsråd (SKU), Förbundet för kristen humanism och samhällssyn, Riksförbundet Hem och Skola (RHS), Rädda Barnen, Unga Örnars Riksförbund, Arbetarnas Bildningsförbund i Motala, Sveriges Arbetares Centralorganisation, Kvinnorättsgruppen, Samarbetskommittén för Alla Kvinnors Hus i Karlstad, Föreningen Kvinnojour i Lidköping, Föreningen Kvinnogemenskap, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Stiftelsen Alla Kvinnors Hus, Kvinnor i Sjöfjärden, Piteå Kvinnojourförening, Svenska Läkaresällskapet, Sveriges Kvinnliga Läkares Förening (KLF), personal inom barnpsykiatri, barnhabilitering och barnhälsovård i Västmanlands läns landsting, Hälsofrämjandet (HF), Svenska Filmkritikerförbundet, Sveriges Förenade Barn- och Ungdomsfilmstudio (SFBF), Sveriges Förenade Filmstudios (SFF), Sveriges Konstföreningars Riks-

förbund (SKR), Offentliganställda journalister (OJ), Södermanlands Nyheters Journalistklubb, SAMBU-kommittén i Piteå, Riksorganisationen Blå Hästen, Arbetsgruppen kring yttrandefrihetsutredningen i Kalmar, Arbetsgruppen mot videovåld i Öckerö kommun samt Samråds-kommittén för Stenungsund, Tjörn och Orust kommuner.

RÅ har bifogat yttranden av överåklagarna i Stockholms och Göteborgs åklagardistrikt samt länsåklagarna i Södermanlands, Malmöhus och Kopparbergs län. Rikspolisstyrelsen har bifogat ett yttrande från polismyndigheten i Stockholms polisdistrikt. LO har bifogat yttrande från Grafiska Fackförbundet.

Centralorganisationen SACO/SR hänvisar till bilagda yttranden från DIK-förbundet, Förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer (JUSEK) samt Sveriges läkarförbund, som i sin tur hänvisar till Svenska Skolläkarföreningens yttrande. Svenska Fotografernas Förbund hänvisar till yttrande från KLYS, i synnerhet till de synpunkter som framförts under rubrikerna "Utställningar" och "Utseende av ansvarig utgivare".

Föreningen Sveriges länspolischefer och Föreningen Sveriges polis-chefer har avgett ett gemensamt yttrande.

Sveriges industriförbund ansluter sig till yttrandet från Näringslivets Delegation för marknadsrätt men utvecklar vad delegationen anfört under avsnittet om meddelarskydd.

Yttranden och opinionsyttringar i frågan om film- och videocensur har därjämte inkommit från ett stort antal organisationer och enskilda personer.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1985-01-22

Närvarande: justitierådet Mannerfelt, regeringsrådet Wahlgren, justitierådet Rydin.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll vid regerings-sammanträde den 17 januari 1985 har regeringen på hemställan av stats-rådet Wickbom beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag,

2. lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorerna Britt-Marie Blanck och Marianne Eliason.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-01-31

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Proposition om åtgärder mot våldsskildringar i videogram m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag,
2. lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.

Föredraganden upplyser att lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran och hemställer att regeringen, efter vissa redaktionella ändringar, föreslår riksdagen att anta förslagen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 17 januari 1985.

Innehållsförteckning

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1 Lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag	2
2 Lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m.	4
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 17 januari 1985	7
1 Inledning	7
2 Allmän motivering	8
2.1 Allmänna utgångspunkter	8
2.1.1 Videoteknikens utveckling	8
2.1.2 Videovåldslagen	9
2.1.3 Reformbehovet	10
2.2 Offentlig visning av filmer och videogram	12
2.3 Annan spridning av filmer och videogram	16
2.3.1 Omfattningen av spridningsförbudet	17
2.3.2 Ansvarssystemet	19
2.3.3 Påföljder och rättegång m.m.	24
2.3.4 Ikraftträdande m.m.	27
3 Upprättade lagförslag	27
4 Specialmotivering	27
4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag ..	27
4.2 Förslaget till lag om ändring i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m.m. ..	31
5 Hemställan	35
6 Beslut	35
Bilaga 1 Remissinstanser beträffande betänkandet Värna yttrandefriheten	36
Utdrag av lagrådets protokoll 1985-01-22	39
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1985-01-31	40

